

О. Л. Макаренко

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії і теорії держави та права,
заступник декана з міжнародної діяльності юридичного факультету
Запорізького національного університету

ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАЦІ ПАРЛАМЕНТАРІЇВ У СКЛАДІ ДЕТЕРМІНАНТ І МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ФАКТОРІВ ДІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ПРАВА

У статті досліджено характеристики праці членів парламенту у складі детермінант і мультиплікаційних факторів дії антикорупційних механізмів права. Встановлено, що архаїчні правові норми й прогалини в законодавчому регулюванні праці членів парламенту означають неправовий характер наявних правил, обумовлює їхній вплив на неефективну роботу парламенту. Підкреслено, що право за визначенням людиновимірне й соціовимірне, корелює з природою прогресивного типу міжлюдських відносин. Наголошено, що корупція – ознака руйнування правопорядку в роботі парламентаріїв, яка виникає в результаті вад їхньої природи й недоліків правового регулювання належної реалізації ними своїх професійних повноважень. Визначено, що законодавчі вимоги до високих стандартів розвитку членів парламенту дають змогу зменшити витрати з державного бюджету на утримання персоналу. Продуктивність таких витрат підвищується через відсутність потреби в оплаті тих ресурсів, які компенсують недорозвинення МП, а саме: наймають помічників і забезпечують їм умови праці, інформаційні ресурси, надають транспорт. Водночас достатність таких ресурсів вимірюється рівнем операційних потреб для належної організації робочих процесів найдосконалішого члена парламенту. Підсумовано, що перша умова для досягнення добросовістості в парламенті – обрання гідних, високорозвинених людей, які з-поміж усіх інших громадян мають найвищий рівень духовних досягнень, зокрема й у канві теоретичного й практичного розгортання цінностей й інших складових правової культури. Другою вихідною підставою для відсутності корупції й інших перепон у роботі парламенту стають чіткі правила здійснення трудових обов'язків його членами – телеологічний підхід винагороди за виконану працю; контроль за ефективністю роботи; відповідальність за неефективну роботу депутата парламенту.

Ключові слова: відповідальність, довіра, ефективність, кваліфікація, корупція, парламент, правова культура, праця.

Постановка проблеми. Як зазначено в ст. 3 Кодексу суддівської етики (в Україні) від 22 лютого 2013 р., «суддя має докладати всіх зусиль до того, щоб, на думку розсудливої, законслухняної та поінформованої людини, його поведінка була бездоганною» [1]. Межі таких зусиль судді задані якістю законів. Важко справляти серйозне враження, утверджуючи верховенство право під час і внаслідок відправлення правосуддя (інших функцій суддів), якщо закони далекі від тих всебічно виважених думок, підходів, концепцій, теорій про право, які містяться в доктрині. Врахуємо, що суддя захищений процесуальними кодексами, судовою охороною під час «докладання всіх зусиль». У порівнянні з суддями чиновники публічної адміністрації

й муніципальної влади, застосовуючи окресленої якості закони, взагалі вразливі до думки «розсудливої, законслухняної та поінформованої людини», яка звернулася до них з питаннями відносно своїх прав й обов'язків. Довіра таких людей ані до суддів, ані до інших органів публічної влади не може зрости, якщо ними ухвалюються рішення, вони діють або ухиляються від дій всупереч праву, проте відповідно до чинних законів, а саме діють несправедливо; ухвалюють рішення запізно для людини; неправильно (розширено, кон'юнктурно/тенденційно/упереджено, свавільно, дискреційно тощо) застосовують закон / норму права тощо. Місце корупції під час такого правозастосування почесне. Недобросовістність і прагнення

до наживи тренди корумпованої публічної влади, яка потурає війні і/або тероризму, торгівлі людьми й рабству, наркоторгівлі, неправомірній торгівлі зброєю й людськими органами, екологічним проблемам, зниженню рівня забезпечення рівного доступу до ресурсів фізичного й духовного розвитку, соціальної дезінтеграції біженців й іммігрантів тощо. І якщо для високорозвинених країн важливо максимально зменшити глибину цих проблем, то іншим державам необхідно запозичувати правові механізми громадського сприяння конструктивній діяльності парламенту. Для всіх країн актуально розуміти закономірності якісної роботи парламенту, що виправдовує довіру населення, як джерела легітимності ухвалених ним законів. Застосування їх у сукупності зі знаннями специфічних закономірностей розвитку кожної країни передбачає позитивний і стійкий ефект використання доброчесності й інших складових людського капіталу парламентаріїв.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Теоретична актуальність виявляється в підвищеній увазі вчених до вищевказаної проблематики. Відповідно предметом дослідження Ю. Г. Барабаш, Ю. В. Баскакової, С. К. Бостана, В. А. Гошовської, С. Д. Гусарєва, М. І. Козюбри, А. М. Колодій, О. М. Лисенко, Р. С. Мартинюка, О. Д. Тихомирова й інших вітчизняних учених стали численні загальнотеоретичні питання державно-правового розвитку. Із загально-теоретичних проблем професійної роботи парламентарів особливу цінність становлять роботи професора з Португальської Республіки Ж. М. М. де Агуар-і-Сільва (Joana Maria Madeira Aguiar e Silva, UM), в яких розглянуто питання інтерпретації текстів законів, відображення в них правового смислу, справедливості, комунікації й глобалізації у вимірах культури законотворення як результату представництва інтересів нації. Професор з Італійської Республіки Й. Лютер (Jörg Luther, UPO) у своїх працях вивчав питання права, політики й конституційної культури ЄС, майбутнє європейської інтеграції в глобальному контексті, вплив конституційної юриспруденції Федерального конституційного суду (Bundesverfassungsgericht ФРН) на розвиток європейської інтеграції. Порушених у цій роботі питань торкалися також інші відомі правники. К. Аартс, А. Бітнер, А. Блайш, Х. Шмітт дослідили сприйняття виборцями партійних лідерів під час виборів, вплив рис партійних лідерів на вибори, роль політичних інститутів. А. Адоніс, Дж. Гріффіт, У. Маккей, Дж. Хубер,

К. Джонсон, Р. Девідсон, К. Кайл, Л. Лонглі, Дж. Пісей описали нові ролі парламентських комітетів, структурні зміни зовнішніх відносин як центральні місця формування політики, структурної й функціональної адаптації в глобальній перспективі. Дж. Алдер вивчав історичний розвиток парламенту, значення, застосування, межі верховенства парламенту й верховенства права, риси законів, З. Алізода – становлення й розвиток інституту парламенту в Республіці Таджикистан; А. Арабаєв, Т. Нурматов – теоретико-правові основи парламентаризму, діяльності депутатських фракцій у парламенті Киргизької Республіки; Д. Вудхаус – баланс, підзвітність, трансформації та інші складові відносин між виконавчою владою й парламентом; К. Дешоувер, С. Дешоу – мандат парламентарів і представництво інтересів населення в парламенті, виборчі правила й ініціативи членів парламенту, внутрішньопарламентські домовленості, лояльність і дисципліну, міжпартійні контакти, партійну демократію, інституційні обмеження представництва, взаємодії зі ЗМІ; Л. Мартін, Г. Ванберг – роль законодавчих інститутів у багатопартійному управлінні, коаліційні угоди й делегування сфер відповідальності, адміністрування законодавчої роботи; О. Нойман – земельний парламентаризм Німеччини на прикладі ландтагу Баварії; П. Нортон – стосунки парламенту Великобританії з судами, урядом, уповноваженими асамблеями у ЄС; А. Нуарані, Б. Шанкар, В. Родрігес – стосунки парламенту з виконавчою владою на прикладі досвіду індійського двопалатного парламенту, особливо політичних і соціальних викликів/пріоритетів для роботи його нижньої палати Лок-Сабха (लोकसभा); А. Д. Толисбаєва – механізми посилення парламентаризму в Республіці Казахстан, РФ і Республіці Узбекистан; Т. А. Француз-Яковець – здійснення законодавчих повноважень парламенту, особливості правової інституціоналізації діяльності двопалатних парламентів; О. Д. Чепель – мандат депутата парламенту. Водночас загальноправовий аспект доброчесної організації та діяльності парламенту залишився поза належною увагою вчених й наразі актуальний для розроблення.

Мета статті – розкрити характеристики праці членів парламенту у складі детермінант і мультиплікаційних факторів дії антикорупційних механізмів права.

Виклад основного матеріалу. Вищеокреслені політико-правові взаємозв'язки публічно-владної діяльності тематично втягають до свого

кола парламент як єдиний орган, що через законодавчу діяльність покликаний вирішити проблеми неправового, неефективного, корупційного й тому подібного застосування законів. Для цього йому варто всього лише транслювати положення правової доктрини до норм законів, передавати її правовий дух і сенси, а не алогічний руйнівний набір текстів з назвою «закон». Адекватність такої передачі передбачає дотримання принципів системності, послідовності, наступництва й достовірності, верховенства права, домінування публічного інтересу над приватним інтересом, антроповимірності права, глобальної далекоглядності. Проте аж ніяк не насильства, блокування, підкупів тощо. На прикладі України можна простежити контрпродуктивність цих вад роботи парламентаріїв, їхній руйнівний вплив на всю націю. Будь-яка інша держава з низьким індексом людського розвитку, де населення соціально, біологічно й глобально вразливе, має неефективний парламент, члени якого переймаються своїми, а не національними інтересами та множать тільки свої (своїх родин) статки, викривляючи, звісно, сам задум і сенс свого перебування на посаді, вихолощуючи з нього правовий зміст.

Відомі з вітчизняної практики державно-правового будівництва постійні переатестації будь-кого іншого (суддів, прокурорів), безвідповідальність тих, хто провів переатестацію прокурорів таким чином, що виникла потреба нової переатестації 2019 р., і/або тих, хто з надуманих підстав переатестовує прокурорів у 2019 р.; безкінечні підвищення кваліфікації вчених, викладачів, адвокатів та інших не дають поштовху для поступу й прогресу, якщо парламентарі часто себе не долучають до праці, тим більше до якісної. Мультиплікація розвитку відсутня. Можливо, варто переатестувати і/або підвищити кваліфікацію членів парламенту, звісно, що важливо, за кошти й на інших умовах, не кращих, ніж це було для зазначених фахівців. Точно не можна перекладати на всіх інших (суддів, правоохоронців, публічну адміністрацію і так далі) завдання, які повинен виконати парламент, а саме: ухвалити якісні закони, для яких характерні чіткість, однозначність, передбачуваність і об'єктивність, з мінімальною кількістю прогалин, архаїзмів тощо.

На щастя, Україна – член Ради Європи, яка витрачає кошти на Європейський суд з прав людини, що у своїх рішеннях констатує очевидні для вчених-правників думки відносно якості законів. Зокрема в контексті нашої роботи

звертають на себе увагу рішення ЄСПЛ у таких справах: 1) «Санді Таймс» проти Сполученого Королівства (№ 1)» від 26 квітня 1979 р., де йдеться про те, що норма не може розглядатися як право, якщо її не сформульовано достатньо чітко, що дає змогу громадянину регулювати свою поведінку (§ 49); 2) «Круслен проти Франції» (Kruslin v. France) від 24 квітня 1990 р. (§ 27), «Фельдман проти України (№ 2)» (Feldman v. Ukraine (№ 2) від 12 січня 2012 р. (§ 23) – згідно з критерієм якості приписи права мають бути доступними для зацікавленої особи, яка могла б передбачати наслідки їх застосування щодо себе, та не суперечити принципів верховенства права; 3) «Брумареску проти Румунії» (Brumarescu v. Romania) від 28 жовтня 1999 р. – принцип юридичної визначеності є одним з основних складових верховенства права (§ 61) тощо. Громадяни відзначають, що поряд із жадібністю й аморальністю чиновників причиною корупції стає також недосконалість законів [2, с. 159], а це вже відповідальність виключно парламенту.

Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеційська Комісія) у Доповіді «Верховенство права», схваленій на її 86-му пленарному засіданні 25–26 березня 2011 р., зазначила, що принцип юридичної визначеності як елемент верховенства права є істотно важливим для довіри до судової системи й верховенства права; він є істотно важливим також і для плідності бізнесової діяльності, з тим щоб генерувати розвиток й економічний поступ; для того щоб досягти цієї довіри, держава має зробити текст закону легкодоступним, вона також зобов'язана дотримуватися законів, які запровадила, і застосовувати їх у передбачуваний спосіб і з логічною послідовністю (п. п. 41, 44); юридична визначеність вимагає, щоб юридичні норми були чіткими й точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації й правовідносини залишалися передбачуваними (п. 46); парламентові не може бути дозволено зневажати основоположні права людини внаслідок ухвалення нечітких законів (п. 47); юридична визначеність також означає, що держава загалом повинна дотримуватися взятих на себе певних зобов'язань, виконувати покладені на неї функції чи виголошені нею перед людьми певні обіцянки (поняття «легітимні очікування») (п. 48).

Відповідальність членів парламенту ми уявляємо як їхню здатність досягати внаслідок їхніх дій обіцяних ними результатів. Слово «обіцяних» виокремлює відповідальність саме

кандидатів у депутати (від лат. *deputatus* – посланець), які набувають юридичного статусу депутата тільки внаслідок того, що вони перед виборами до парламенту пообіцяли людям досягнення конкретних цілей (виконання завдань), а електорат повірив цим обіцянкам і, спираючись виключно на таку віру, голосував за обрання цих кандидатів у депутати парламенту, передаючи їм мандат довіри – найвищий серед усіх можливих у політико-правовій сфері соціальної ієрархії. Власне визначальною ця ознака стає для будь-якої виборної особи – президента країни, депутатів місцевих рад чи інших. Якщо ж таких обіцянок у вигляді передвиборчої програми немає, тоді й статусу кандидата на виборну посаду особа не набуває. Відповідно обіцянки мають бути осмисленими: максимальними, але й реалістичними, всебічно виваженими щодо строків і ресурсів, необхідних для їхнього досягнення. Зауважимо, що серед цих ресурсів у парламентарів основним стають тільки ухвалені ними закони. А от їхня доречність, актуальність, доцільність і корисність для нації верифікується можливістю утвердження в реальному житті громадян з їхньою допомогою ідеї верховенства права, у тому числі за посередництва найпрофесійніших правозастосовників – суддів, за наслідками реалізації їхніх процесуальних прав у межах визначених знову-таки законом парламенту судових процедур [3, с. 8].

Прояв відповідальності депутата чи іншої виборної особи на посаді спостерігаємо далі в тому, що вони досягають того, що обіцяли. Інакше вони втрачають свій правовий статус, зокрема депутата. Це відбувається зазвичай по факту, адже формально депутата не відкликають / не позбавляють його мандата – повноважень, що ґрунтуються на довірі народу (тих, хто голосує і представляє тих, хто не голосує). Таке порушення мандату довіри по суті спустошує передвиборчі обіцянки, виявляє недоброчесність – корупцію й шахрайство одночасно, які взаємно перехрещуються.

Правові механізми доброчесної роботи членів парламенту неможливо пояснити жодними аргументами з використанням варіацій слів «політика», «політичний» і тому подібних будь-якими особами, зокрема й тими, які працюють у ЗМІ, незалежно від багаторазовості їхніх повторень, контексту, гримас, емоцій та іншого фактично та юридично несуттєвого для людини і її соціальних спільнот. Ці механізми криються виключно в галузях щонайменше конституційного й трудового права. Норми права виключають будь-яку спробу сакралізувати чи іншим чином заплутати (ввести в оману) громадян щодо конкретного змісту прав й обов'язків членів парламенту, режиму, порядку й інших умов їхньої професійної трудової діяльності, заради якої колишні кандидати в депутати ставали депутатами та яка з'явилася тільки тому, що

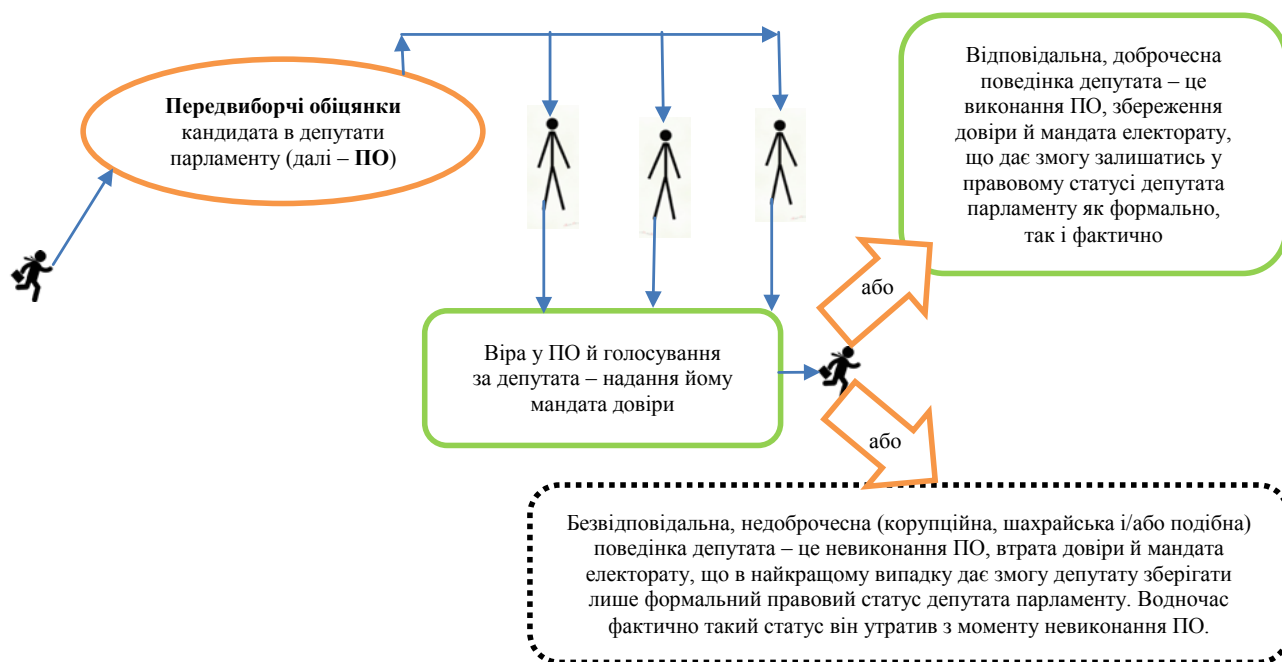

Рис. 1. Варіанти трансформації мандата довіри від громадян (електорату) для кандидата в депутати парламенту в поведінці парламентаря

громадяни виявили свою волю на неї, довіривши їй належну реалізацію конкретним громадянам. Адже народ – це основи права й трансформацій юридичної практики [4, с. 394].

Характеристиками трудової діяльності парламентарів стають ознаки трьох типів, а саме: 1) загальні, які визначають їхню роботу як і будь-яку іншу працю у складі трудових правовідносин: ефективність, природна схильність / талант до праці, максимально можлива якість за мінімального витрачання часу (своєчасність) та інших ресурсів, плановість, деякі підстави для припинення (смерть, неприйнятний стан здоров'я та інші); 2) спільні з працею юристів і подібних фахівців: понаднормовість, велика відповідальність, надзвичайна вимогливість до рівня розвитку людського капіталу (потенціалу особистісних і професійних психологічних якостей); 3) дивергентні ознаки депутатської праці: відсутність кваліфікаційних вимог (параметрів професійної придатності до належного виконання депутатських функцій); обрання за мажоритарною, пропорційною (обрання кандидатів від політичної партії за її списком), змішаною виборчою системою і/або за викривленим варіантом, наприклад, коли обраним за пропорційною виборчою системою стає не той кандидат зі списку політичної партії, за якого голосував електорат, а інший, оскільки фактично обраний кандидат відмовився від посади внаслідок вчинення відносно нього насильства, підкупу або інших неправомірних діянь.

Ще однією відмінністю обрання особи на посаду депутата парламенту є також відсутність будь-якої атестації – офіційної перевірки професійних якостей (знань, досвіду, умінь і навичок їхнього застосування тощо) і контролю за результатами такої перевірки перед тим, як віддати голос кандидату. Парадоксальність обрання на посаду полягає в тому, що належне виконання обов'язків на ній передбачає обрання особистостей з виключно високорозвиненими потрібними якостями, але фактично здебільшого громадяни довіряють представляти свої інтереси в парламенті тим, про кого не мають достовірної інформації. Руйнівні наслідки для суспільства відсутності правових норм, які б нівелювали такі контрпродуктивні практики обрання часто непридатних для роботи в парламенті людей, важко переоцінити. Заробітна плата члена парламенту стає невиправдано високою, якщо він не має таланту до такої роботи й відповідних рівню винагороди кваліфікаційних характеристик, а тому не може брати

на себе відповідальність, яку повинен брати на такій посаді. Те саме стосується витрат на утримання депутатів парламенту у вигляді соціального забезпечення для них – оперативно наданого безкоштовного житла (компенсації на його оренду), високоякісної медичної допомоги, грошових виплат на оздоровлення тощо. Адже, як слушно відзначив Гесіод, «той найкращий з-поміж усіх, хто будь-яку справу сам спроможний продумати (обговорити) й завчасно вказати, що з неї вийде. Честі гідний і той, хто гарні поради бере до уваги. А той, хто не мислить (не знається на справі) й сам чужої поради до серця не хоче прийняти, – абсолютно індивід некорисний» [5, с. 109].

Суспільству, яке прагне залишати свою правову систему відкритою до прогресивних змін, варто враховувати, що недостатньо розвинені для роботи в парламенті люди часто потрапляють до цього органу внаслідок порушень правил чесної передвиборчої конкуренції серед кандидатів у депутати. На жаль, така конкуренція переважно нечесна (корупційна, оманлива для виборця тощо) у всіх країнах світу й це та перепона, яка гальмує розвиток людства, вирішення його глобальних проблем, зокрема корупції. Професійна непридатність таких депутатів і по суті неправовий спосіб їхнього потрапляння до парламенту детермінують їхні подальші неpravові цілі та способи роботи – самозбагачення, зневагу до публічних інтересів, за які вони відповідають, образи відносно колег та інших громадян, штовханину, бійки, блокування трибуни й інше дикунство рівня правового розвитку пітекантропа (від давньогрецького τίθηκος – мавпа й ἄνθρωπος – людина) або австралопітека (лат. australopithecus від лат. australis – південний і грец. τίθηκος – мавпа). Вони легше, ніж гідні роботи у парламенті громадяни, нехтують своїм авторитетом. У зв'язку з цим правильними видаються думки Т. Гоббса про те, що ідея народного представництва є непринятною й небезпечною, оскільки носій волі народу, член національних зборів у більшості випадків надає перевагу своїм інтересам [6, с. 144–146].

Природні здібності до законотворчої діяльності й інших специфічних для парламенту функцій, професійність і відповідальність – вихідні передумови ефективною й добросовісною роботи члена парламенту, яка втілює в собі стандарти правової культури щонайменше homo sapiens або навіть homo juridicus – людини, яка має властивості юридичної істоти, зокрема ментальні механізми, що допомагають створювати норми

права й дотримуватися їх, ухвалювати рішення й підкорятися їм як наслідку здатності абстрагуватися в мисленні, створюючи та сприймаючи юридичне як обов'язкове, необхідне тощо [7, с. 61]; це «очікуваний тип людини», вартої гідного життя [8, с. 8, 37], гідний громадянин (у т. ч. представник державної влади) високої політичної та правової культури [9, с. 37], людина в праві як справжня людина [10, с. 682]. Тільки за такого рівня розвитку депутат своєю працею спроможний детермінувати мультиплікацію добродесних механізмів реалізації права іншими органами публічної влади й особами приватного права.

Законодавчі вимоги до високих стандартів розвитку членів парламенту дають змогу зменшити витрати коштів державного бюджету на утримання штату персоналу, що їх обслуговує. Продуктивність такого витрачання коштів зростає через відсутність потреби платити за ті ресурси, які компенсують нерозвиненість депутата, а саме необхідність винаймати помічників і забезпечувати їм умови праці, транспорт, інформаційні ресурси. Водночас достатність таких ресурсів вимірюється рівнем операційних потреб для належної організації робочих процесів найбільш розвиненого члена парламенту.

На відміну від багатьох інших видів трудової діяльності парламентарії мають широкі публічно-владні повноваження, що здійснюються в країні виключно ними у сферах їхньої законодавчої й іншої визначеної в Конституції діяльності, а також правові й вищезгадані соціально-економічні гарантії реалізації ними професійних прав й обов'язків. Для депутатів парламенту конституційно також передбачено дуже обмежений перелік підстав для звільнення з роботи: залишення посади, як правило, за власною ініціативою; внаслідок відкликання виборцями імперативного мандату та інші. Водночас орган, який притягує депутатів парламенту до дисциплінарної відповідальності й накладає дисциплінарне стягнення у вигляді звільнення зазвичай відсутній або неефективний. Зокрема депутатська безвідповідальність прекрасно культивується відсутністю чітких законодавчих вимог щодо: а) їхньої регулярної (наприклад, щорічної) звітності за наслідками роботи й відповідальності за недостовірні відомості у звітах, неефективності (низької якості й продуктивності; неактуальності для розвитку нації; несвоєчасності й такого іншого) роботи тощо; б) планів та інших нормативів їхньої праці, контролю за їхнім належним виконанням і відповідальності за невиконання.

Висновки і пропозиції. Отже, архаїчні правові норми й прогалини в законодавчому регулюванні праці членів парламенту означають, що наявні правила мають неправовий характер і стають передумовами неефективності парламенту. Право за визначенням людино- й соціомірне, корелює з природою прогресивного типу міжлюдських відносин. Звісно, корупція – ознака деструкції правопорядку в роботі парламентаріїв, що виникає в результаті як вад їхньої природи, так і недоліків правового регулювання належної реалізації ними своїх професійних повноважень. Першою умовою для досягнення добродесності в парламенті стає обрання гідних, як зазначив Платон, найкращих рис своєї нації, високорозвинених хомо юрідікус, які за визначенням з-поміж усіх інших громадян мають найвищий рівень духовних досягнень, зокрема й у канві теоретичного (мисленнєвого) і практичного розгортання цінностей та інших складових правової культури. Другою вихідною підставою для відсутності корупції й інших перепон у роботі парламенту є чіткі правила здійснення трудових обов'язків його членами – телеологічний (від грец. τέλειος – завершальний, досконалий і λόγος – вчення) підхід винагороди за виконану працю, що буде стимулюванням ефективною роботи, а не субсидюванням депутатського неробства й інших відхилень від права; виконання нормативів праці; контроль за якістю та іншими складовими ефективності виконання роботи, зокрема заявленого й отриманого ефекту від ухвалених парламентом законів за участі оцінюваних депутатів у коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі; відповідальність за неефективну роботу депутата парламенту як під час перебування на посаді, так й після її залишення за рішення, що стали причиною гальмування або припинення розвитку нації. Правові механізми обрання найкращих представників нації для роботи в парламенті та їхньої ефективною роботи у ньому невідкладні для розроблення й актуальні для тих націй, які прагнуть подолати топ-корупцію в законодавчій гілці публічної влади, чим детермінувати елімінацію корупційних схем з публічно-правових відносин інших гілок публічної влади, а в підсумку забезпечити стійкий ефект послідовного впровадження стандартів добродесної поведінки в усі сфери правових відносин. Таким чином, антикорупційні трансформації правових норм, що регулюють працю членів парламенту, стають мультиплікаційним чинником поширення добродесності в усьому суспільстві.

Список використаної літератури:

1. Кодекс суддівської етики : затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 р. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13>.
2. Крупеня Е. М. Статусное публичное право как комплексный институт в правовой системе : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.01. Курск, 2019. 488 с.
3. Oliver D., Drewry G. The Law and Parliament. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 219 p.
4. Goldoni M. Constitutional Pluralism and the Question of the European Common Good. *European Law Journal*. 2012. Vol. 18. № 3. P. 385–406.
5. Гесиод Теогония. Труды и дни. Щит Геракла / пер. В. В. Вересаева. М. : Либроком, 2012. 284 с.
6. Гоббс Т. Левиафан, или Материя, форма и власть государства церковного и гражданского / пер. с лат. и англ. Н. А. Федорова и А. Гутермана ; ред. В. В. Соколов. в 2 т. Москва : Мысль, 1991. Т. 2. 545 с.
7. Карбонье Ж. Юридическая социология / пер. с фр. В. А. Туманова. М. : Прогресс, 1986. 352 с.
8. Донеллі Дж. Права людини у міжнародній політиці / пер. з англ. Т. Завалія. Львів : Кальварія, 2004. 280 с.
9. Скрипнюк О. В. Демократія: Україна і світовий вимір. Концепції, моделі та суспільна практика. Київ : Логос, 2006. 368 с.
10. Гаврилюк Р. А. Методологическая традиция доктрины естественного права : монография. Черновцы : Черновицкий нац. ун-т, 2012. 788 с.

Мakarenkov O. L. Features of parliamentarians labor in the determinants and multiplication factors of action the anti-corruption mechanisms of law

The article reveals the features of parliamentarian's labor in the determinants and multiplication factors of action the anti-corruption mechanisms of law. It has been established that archaic legal norms and gaps in the legislative regulation of the work of members of parliament mean the unlawful nature of existing rules and their determinative effect on the ineffective work of parliament. It is emphasized that the law, by definition, is man-centered and socio-measurable, correlates with the nature of the progressive type of interpersonal relations. It is noted that corruption is a sign of the destruction of the rule of law in the work of parliamentarians, which arises as a result of shortcomings in their nature and legal regulation of their proper exercise of their professional powers.

It is determined that the legislative requirements for high standards of development of members of parliament allow to reduce the state budget funds for the staff maintenance of their staff. The productivity of such spending is increased due to the absence of the need to pay for those resources that compensate for the underdevelopment of the MP, namely: hire assistants and provide them with working conditions, transport, information resources. At the same time, the sufficiency of such resources is measured by the level of operational needs for the proper organization of the work processes of the most advanced Member of Parliament. It is established that the responsibility of members of parliament is their ability to achieve as a result of their actions the results they promised. The word "promised" distinguishes the responsibility of the candidates who acquire the legal status of the deputy only because they promised people to achieve specific goals (fulfillment of tasks) before the parliamentary elections, and the electorate believed those promises and relied solely on such a belief. These parliamentary candidates, conveying their credentials, are the highest of all possible in the political and legal sphere of the social hierarchy. Actually decisive is this feature for any elected person – the president of the country, deputies of local councils, etc. If, however, there are no such promises in the form of a pre-election program, then the person does not acquire the candidate status. Accordingly, the promises must be meaningful – maximum, but also realistic, well-balanced on the timing and resources needed to achieve them. The manifestation of the responsibility of a deputy or other elected person in office is observed further in the fact that they achieve what they promised. Otherwise, they lose their legal status, including the MP. This is usually a fact, because formally, the deputy is not recalled. Such a breach of trust mandate essentially turns election promises into conversations and other components of malicious behavior – corruption and fraud, which are mutually intersecting at the same time.

It is summarized that the first condition for achieving virtue in the work of parliament is the election of worthy, highly developed people who among all citizens have the highest level of spiritual achievement, including in the outline of the theoretical and practical deployment of values and other components of a legal culture. The second starting point for the absence of corruption and other obstacles in the work of the parliament are clear rules for the exercise of labor duties by its members – the teleological approach of remuneration for the work done; performance monitoring; responsibility for the ineffective work of a member of parliament.

Key words: responsibility, trust, efficiency, qualification, corruption, parliament, legal culture, labor.